

کشور بوسنی و هرزگوین

نگارش: علاءالدین ملک‌اف

طلبه سطح چهار مجتمع آموزش عالی فقه

ای مردم! ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم و شما را تیره‌ها و قبیله‌ها قرار دادیم. تا یکدیگر را بشناسید؛ (اینها ملاک امتیاز نیست)، گرامی‌ترین شما نزد خداوند با تقواترین شماست؛ خداوند دانا و آگاه است.¹

حجرات/13

اطلاعات عمومی و معرفی مختصر بوسنی و هرزگوین

نام رسمی: بوسنی و هرزگوین

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

بوسنی و هرزگوین: به بوسنیایی خط لاتین Bosna i Hercegovina به صربی خط سیریلیک Босна и

Херцеговина کشوری است در جنوب شرقی اروپا.

سرود ملی: Dravna himna Bosne i Hercegovine

پایتخت و بزرگترین شهر: سارایوو

زبان(های) رسمی: یبوسنیایی، کروات، زبان صربی

حکومت: جمهوری دموکراتیک فدرال

تاریخ منجر به جدایی از یوگسلاوی سابق: ۱۹۹۲

مساحت: 51129 کیلومتر مربع

واحد پول: BAM Convertible Mark

درآمد

آشنایی با مسلمانانی که در بخشی از اروپا زندگی می‌کنند و از زمان ورود اسلام به آن سرزمین با حوادث گوناگونی دسته و پنجه نرم کرده‌اند تا هویت دینی و اسلامی خود را حفظ کنند برای همه خوانندگان مسلمان لذت‌بخش و آموزنده می‌باشد. حساسیت جغرافیایی و ابعاد سیاسی - اجتماعی سرزمین بوسنی و هرزگوین، این کشور را به کانون توجه قدرت‌ها تبدیل نموده است. آنچه بر اهمیت پرداختن به آن در این عصر می‌افزاید، مسائل و حوادثی است که در پایان قرن بیستم رخ داده است و در این نوشتار به مباحث تاریخی و گوشه‌هایی از واقعیتها و رویدادهای آنکشور پرداخته می‌شود.

موقعیت جغرافیایی

بوسنی و هرزگوین پیش از این بخشی از کشور یوگسلاوی بود. بوسنی و هرزگوین استقلالش را پس از

جنگ یوگسلاوی در دهه 90 میلادی به دست آورد. بوسنی و هرزگوین، کشوری است در شمال غربی شبه

جزیره بالکان که مساحت آن 51129 کیلومتر مربع بوده و در جنوب شرقی اروپا واقع است. این کشور از طرف شمال غرب و جنوب غربی به کشور کرواسی و از شرق و جنوب شرقی به صربستان و مونتننگرو محدود بوده و فقط به وسیله باریکه ساحلی کوتاهی به طول بیست کیلومتر به دریای آدریاتیک راه دارد.²

تاریخ

جنگ جهانی اول در پایتخت بوسنی هرزگوین -سارایوو- و با ترور آرشی دوک فرانسیس فردیناند ولی عهد اتریش آغاز شده بود. اعلام حاکمیت بوسنی و هرزگوین در اکتبر ۱۹۹۱ توسط اعلام استقلال از یوگسلاوی سابق در ۳ مارس ۱۹۹۲ پس از یک referendum که توسط قوم صرب تحریم شده بود، پیگیری شد.

صرب‌های بوسنی - که از جانب صربستان و مونتننگرو همسایه حمایت می‌شدند - به قصد تجزیه جمهوری در طول خطوط قومیتی و پیوند دادن نواحی صرب‌نشین برای تشکیل «صربستان بزرگ»، به مقاومت مسلحانه پرداختند.³

در مارس ۱۹۹۴، بوسنیایی‌ها و کروات‌ها تعداد دسته‌های رزمنده را با امضای توافقنامه‌ای برای ایجاد فدراسیون مشترک بوسنیایی/کروات در بوسنی و هرزگوین از سه به دو تقلیل دادند.

در ۲۱ نوامبر ۱۹۹۵ گروه‌های درگیر جنگ قرارداد در دیتون اوهایو صلحی را امضا کردند که جنگ سه ساله داخلی بین قومیتی را متوقف کرد (توافقنامه نهایی در ۱۴ دسامبر ۱۹۹۵ در پاریس امضاء شد).

توافق صلح دیتون مرزهای بین‌المللی بوسنی و هرزگوین را ابقا کرد و یک دولت مشترک چند قومیتی دموکراتیک ایجاد کرد که با هدایت سیاست خارجی، دیپلماتیک و مالی تقویت می‌شد.

همچنین لایه دومی از حکومت، تشکیل شده از دو بخش تقریباً مساوی از لحاظ اندازه، در نظر گرفته شد: فدراسیون بوسنیایی/کروات بوسنی و هرزگوین و جمهوری صربی بوسنی تحت رهبری صرب‌ها (RS). دولت‌های فدراسیون و RS با سرکشی به اکثر اعمال دولت تقویت شدند. دفتر نمایندگان عالی رتبه (OHR) برای نظارت بر اجرای جنبه‌های مدنی موافقتنامه تأسیس شد. در ۱۹۹۵-۱۹۹۶، یک نیروی ۶۰,۰۰۰ نفری حافظ صلح به رهبری ناتو (IFOR) برای اعمال و نظارت بر اجرای جنبه‌های نظامی موافقتنامه در بوسنی خدمت می‌کردند.

نیروی حافظ صلح ناتو با یک نیروی کوچکتر ایجاد پایداری به رهبری ناتو (SFOR) جایگزین شد که مأموریت آن ممانعت از تجدید دشمنی‌ها بود. نیروهای حافظ صلح اتحادیه اروپا (EUFOR) در دسامبر ۲۰۰۴ جایگزین نیروی ایجاد پایداری ناتو شد؛ مأموریت آنها حفظ صلح و پایداری در سرتاسر کشور است. نیروی حافظ صلح اتحادیه اروپا از آغاز سال ۲۰۰۷ مأموریت خود را به پایان رساند.

سیاست

«علی عزت بگوویچ» که طی سال‌های جنگ در این کشور، رهبری مسلمانان بوسنی و هرزگوین را به عهده داشت، به عنوان نخستین رئیس جمهور این کشور تا سال ۲۰۰۰ میلادی بر این جمهوری حکومت کرد. در حال حاضر ریاست جمهوری هر ۸ ماه یک بار بین یک صرب، یک بوسنیایی و یک نفر از کرواسی در گردش

است. مجلس مسئولیت قانون‌گذاری در بوسنی و هرزگوین را به عهده دارد. احزاب راه راست بوسنی، دمکرات، اتحاد دمکراسی کروات و چند حزب دیگر در این کشور فعالیت سیاسی دارند.

اقتصاد

تولید ناخالص داخلی این کشور 29.89 میلیارد دلار است که در سال گذشته میلادی رشدی 5.5 درصدی داشته است. یک میلیون و 26 هزار نفر نیروی کار این کشور را تشکیل می‌دهند و نرخ بیکاری در آن 45.5 درصد است. (آمارهای سال 2004 میلادی).

یک چهارم جمعیت این کشور زیر خط فقر زندگی می‌کنند و نرخ تورم در آن در سال 2001 میلادی 26.2 درصد بود. صادرات این کشور شامل فلزات، البسه و چوب است که به کشورهای کرواسی (19.6 درصد)، اسلوونی (16.7 درصد)، ایتالیا (15.4 درصد)، آلمان (12.3 درصد)، اتریش (8.7 درصد) و مجارستان (5.3 درصد) صادر می‌شود.

واردات این کشور شامل ماشین‌آلات و تجهیزات، مواد شیمیایی، سوخت و مواد غذایی است که از کشورهای کرواسی (24 درصد)، آلمان (14.5 درصد)، اسلوونی (13.2 درصد)، ایتالیا (10 درصد)، اتریش (5.9 درصد) و مجارستان (5.2 درصد) وارد می‌شود.

مردم

48 درصد از مردم این کشور بوسنیایی، ۳۷ درصد صرب و ۱۴ درصد کروات هستند که از این میان 40 درصد از آنها مسلمان، 31 درصد ارتودوکس و 15 درصد آنها کاتولیک هستند. زبان‌های رایج در این کشور بوسنیایی، کرواسی و صربی است. مذهب مردم بوسنی هرزگوین اسلام (سنی) و مسیحیت (ارتودوکس و کاتولیک) می‌باشند. بوسنیایی نیز زبان آنان است.

فرهنگ

بوسنی و هرزگوین یکی از کشورهای حوزه بالکان است که مسلمانان زیادی را در خود جای داده و در دهه ۹۰ میلادی یکی از جنگ‌های خونین دهه‌های گذشته را پشت سر گذاشت. نام بوسنی از نام رود «بوسنا» که از میان این کشور می‌گذرد و ۲۷۱ کیلومتر طول دارد گرفته شده است، اما هرزگوین که بخش جنوبی این کشور را تشکیل می‌دهد ریشه در نام یکی از پادشاهان سابق این جمهوری دارد.

آب و هوا

بوسنی و هرزگوین کشوری است عمدتاً کوهستانی که منابع طبیعی سرشاری چون دریاچه‌ها، رودخانه‌ها، چشمه‌های پرآب و آب‌های معدنی متعدد دارد. حداقل ۱۴ درصد از خاک بوسنی را زمین‌های قابل کشاورزی، ۲۰ درصد مراتع طبیعی و ۴۰ درصد جنگل‌های انبوه تشکیل می‌دهد. بوسنی و هرزگوین هنوز به اتحادیه اروپا نپیوسته است اما به عنوان گزینه‌ای بالقوه برای پیوستن به این اتحادیه به حساب می‌آید. این کشور عضو سازمان کنفرانس اسلامی و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است.⁴

فرهنگ اسلامی در بوسنی و هرزگوین⁵

اسلام در بوسنی و هرزگوین پس از سلطه ترک‌های عثمانی رواج یافت. کوچ‌نشینان شهری ارکان اصلی فرهنگ اسلامی را در بوسنی و هرزگوین تشکیل می‌دادند. ولی پس از حکومت ترک‌ها به سبب نفوذ فرهنگ اروپا، عناصر فرهنگ شرقی رو به زوال رفت. در پی الحاق بوسنی و هرزگوین به یوگسلاوی، این روند ادامه یافت. با این همه حتی امروز نیز ویژگیهای فرهنگ شرقی کاملاً از میان نرفته است. معماری، واژه‌ها و اصطلاحات اسلامی، اشعار، دیگر آثار قلمی و مدارس آنجا نشان دهنده عادات و رسوم شرقی را به وضوح نمایان می‌نماید.

وضعیت کنونی مسلمانان در بوسنی⁶

فرصتی که در اختیار مسلمانان بوسنی قرار گرفته، واقع شدن در منطقه‌ای است که پیشرفت تکنولوژیک بسیار خوبی دارد. فرصت دیگر این است که مسلمان هستند. و ارتباط تنگاتنگی با جهان اسلام دارند. از پیوند پیشرفت مادی اروپا و غنای فرهنگی، معنوی و اخلاقی اسلام استفاده‌های بسیاری می‌توان برد ولی تهدید موجود این است که متأسفانه به چنین تلفیق و پیوند مبارکی اجازه ظهور و بروز داده نمی‌شود. یادآور می‌شویم که به نظر نگارنده، بوسنی و هرزگوین و مسلمانان این سرزمین با توجه به تحولات خود، گفتنی‌های بسیار دیگری هم دارند که به خاطر طولانی نشدن این سلسله نوشتار به همین مقدار بسنده شد.

¹ - قرآن، حجرات/13

² - جعفری، عباس، گیتاشناسی نوین کشورها، تهران، 1382، ص 34

³ - لاپیدوس، ایراماروین، تاریخ جوامع اسلامی، ترجمه رمضان‌زاده، مشهد، 1367، ص 53

⁴ - بعضی دیگر از اطلاعات هم از کتاب یوسفیان، جواد، نگاهی به تاریخ و فرهنگ بوسنی و هرزگوین، به کوشش عبدالله فقیهی، تهران، 1372 ش. استفاده شده است.

⁵ - مجله اندیشه تقریب، شماره هفدهم، زمستان 1387، ص 2-131

⁶ - مجله پژوهش، ماهنامه اطلاع‌رسانی پژوهشی، شماره سی‌ام و سی و یکم، خرداد و شهریور، مصاحبه قطعه‌ای از شرق.